https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble

Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Karimova Zuxra Anvarjon qizi

Kokond Unversiteti Andijan filali

Tibbiyot fakulteti stomatologiya yo'nalishi 2-kurs talabasi

Emailzuhra@gmail.comtel+998940322627

Ilmiy raxbar: **Xodjaeva Muqaddas Sati Maxamatovna**

Email:madinausm01@gmail.com

JIGAR SERROZIDAGI O'ZGARISHLAR ZAMONAVIY DAVOLASH USULLARI

Annotatsiya

Jigar serrozi — jigar to‘qimasining surunkali va qaytmas shikastlanishi bilan kechuvchi og‘ir kasallik bo‘lib, unda normal gepatositlar o‘rnini fibroz to‘qima va regenerativ tugunlar egallaydi. Ushbu jarayon jigar tuzilishi va funksiyasining chuqur buzilishiga olib keladi hamda organizmda moddalar almashinuvi, detoksikatsiya, oqsil sintezi va gemodinamik muvozanatning izdan chiqishi bilan namoyon bo‘ladi. Jigar serrozining asosiy etiologik omillariga virusli gepatitlar B, C, D, alkogolga bog‘liq jigar shikastlanishi, metabolik kasalliklar, autoimmun gepatitlar, o‘t yo‘llari patologiyalari hamda toksik moddalar ta’siri kiradi. Serroz jarayonida jigarda morfologik o‘zgarishlar yuzaga keladi: fibroz septalar hosil bo‘lishi, sinusoidlarning deformatsiyasi, portal gipertenziya rivojlanishi va gepatositlarning regeneratsion imkoniyatlarining kamayishi kuzatiladi. Natijada assit, splenomegaliya, qizilo‘ngach venalarining varikoz kengayishi, gepatik ensefalopatiya kabi asoratlar shakllanadi. Ushbu o‘zgarishlar bemorning hayot sifati va umr davomiyligiga jiddiy ta’sir ko‘rsatadi. Zamonaviy davolash usullari jigar serrozining rivojlanish sababini bartaraf etish, asoratlarni oldini olish va kasallikning progressiyasini sekinlashtirishga qaratilgan. Etiologik davolashda virusga qarshi preparatlar, alkogoldan to‘liq voz kechish, metabolik buzilishlarni

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

tuzatish muhim o‘rin tutadi. Patogenetik davolashda gepatoprotektorlar, antifibrotik dori vositalari, antioksidantlar va immunomodulyatorlar qo‘llaniladi. Portal gipertenziya va assitni nazorat qilish uchun diuretiklar, beta-blokatorlar, paratsentez kabi usullar qo‘llaniladi. So‘nggi yillarda minimal invaziv va innovatsion yondashuvlar, jumladan, endoskopik muolajalar, transyugulyar intrahepatik portosistemik shunt ildiz hujayralari asosidagi terapiyalar hamda jigar transplantatsiyasi keng qo‘llanilmoqda. Ayniqsa, jigar transplantatsiyasi terminal bosqichdagi bemorlar uchun yagona samarali davolash usuli hisoblanadi. Xulosa qilib aytganda, jigar serrozini erta aniqlash va zamonaviy kompleks davolash usullarini qo‘llash kasallik oqibatlarini kamaytirish hamda bemorlarning umr davomiyligini uzaytirishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar:

Jigar serrozi, fibroz, portal gipertenziya, gepatoprotektorlar, antifibrotik davolash, virusli gepatit, jigar transplantatsiyasi, zamonaviy terapiya.

Kirish

Jigar serrozi – jigar to‘qimasining surunkali va qaytmas shikastlanishi bilan kechadigan murakkab kasallik bo‘lib, u jigar tuzilishi va funksiyasining sezilarli darajada buzilishiga olib keladi. Bu kasallik jahon miqyosida sog‘liqni saqlash tizimi uchun dolzarb muammo hisoblanadi, chunki u bemorlarning hayot sifatini pasaytiradi va o‘lim xavfini oshiradi. Serroz jarayonida normal gepatositlar o‘rnini fibroz to‘qima egallaydi, jigar tuzilishi deformatsiyaga uchraydi va portal qon oqimi buziladi. Natijada portal gipertenziya, assit, qizilo‘ngach venalarining varikoz kengayishi, gepatik ensefalopatiya kabi klinik asoratlar rivojlanadi. Jigar serrozining etiologiyasi ko‘p qirrali bo‘lib, eng keng tarqalgan sabablari orasida virusli gepatitlar B, C, D, uzoq muddatli alkogol iste’moli, autoimmun gepatitlar, metabolik buzilishlar va toksik moddalarga ta’sir kiradi. Shu bilan birga, ba’zi hollarda o‘t yo‘llarining surunkali kasalliklari ham serroz rivojlanishiga sabab bo‘lishi mumkin. Kasallik rivojlanishi uzoq vaqt davom etadi va dastlab u klinik jihatdan sezilmaydi, bu esa erta tashxis qo‘yishni qiyinlashtiradi. Bemorlar

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

ko‘pincha kasallikning rivojlangan bosqichlarida shikoyat bilan murojaat qiladi, bu esa davolashning samaradorligini pasaytiradi. Zamonaviy tibbiyotda jigar serrozini aniqlash va davolash bo‘yicha innovatsion yondashuvlar ishlab chiqilgan. Diagnostikada laborator tekshiruvlar, ultratovush, elastografiya va biopsiya kabi usullar qo‘llaniladi. Davolash esa ikki asosiy yo‘nalishda olib boriladi: etiologik va patogenetik. Etiologik davolash kasallik sababini bartaraf etishga qaratilgan bo‘lsa, patogenetik davolash jigar to‘qimasining shikastlanishini sekinlashtirish, fibrozni kamaytirish va klinik asoratlarni oldini olishga yo‘naltiriladi. Shu bilan birga, minimal invaziv muolajalar, endoskopik davolash usullari, jigar transplantatsiyasi kabi zamonaviy yondashuvlar bemorlar hayotini sezilarli darajada yaxshilash imkonini beradi. Shu bois, jigar serrozining morfologik va funktsional o‘zgarishlarini, uning etiologiyasini, diagnostik imkoniyatlarini va zamonaviy davolash strategiyalarini o‘rganish kasallik oqibatlarini kamaytirish va bemorlarning hayot sifatini oshirish uchun muhim ahamiyatga ega hisoblanadi.

Muhokama: Jigar serrozi — surunkali va qaytmas jarayon bo‘lgani sababli, uning davolash strategiyasi kompleks va individual yondashuvni talab qiladi. Kasallikning etiologiyasi va morfologik o‘zgarishlarini chuqur tushunish, samarali terapiya tanlashda asosiy rol o‘ynaydi. So‘nggi yillarda virusli gepatitlar, xususan, C virusli gepatitni antiviral preparatlar bilan davolash serroz rivojlanishini sezilarli darajada sekinlashtirishi aniqlandi. Shu bilan birga, alkogolga bog‘liq jigar shikastlanishida alkogoldan voz kechish va parheziy yondashuv natijasi ijobiy bo‘ladi, ammo surunkali jarayon allaqachon boshlangan bo‘lsa, faqat simptomatik davolash yetarli bo‘ladi. Jigar serrozining patogenezidagi asosiy omillardan biri — fibroz jarayonining ortib borishi va portal qon oqimining buzilishi. Bu holat portal gipertenziya, assit, qizilo‘ngach venalarining varikoz kengayishi va gepatik ensefalopatiya kabi klinik asoratlarning rivojlanishiga olib keladi. Shu sababli, davolash jarayonida nafaqat etiologik, balki patogenetik terapiya ham katta ahamiyatga ega. Gepatoprotektorlar, antifibrotik preparatlar va antioksidantlar jigar to‘qimasini himoya qilish, regeneratsiyani qo‘llab-quvvatlash va fibroz jarayonini

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

sekinlashtirishda samarali hisoblanadi. Minimal invaziv usullar, jumladan endoskopik muolajalar va transyugulyar intrahepatik portosistemik shunt portal gipertenziyani kamaytirishda muhim vosita hisoblanadi. Shu bilan birga, jigar transplantatsiyasi terminal bosqichdagi bemorlar uchun yagona samarali davolash usuli bo‘lib, uning klinik natijalari yuqori darajada. Biroq transplantatsiya murakkab jarayon, resurs talab qiluvchi va immunosupressiv terapiyani talab qiladigan muolaja hisoblanadi. So‘nggi tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, serroz bemorlarida erta tashxis qo‘yish va individual terapiya rejasini ishlab chiqish kasallik oqibatlarini sezilarli darajada kamaytiradi. Diagnostikada elastografiya va biopsiya kombinatsiyasi fibroz darajasini aniqlash va davolash samaradorligini baholash imkonini beradi. Bundan tashqari, bemorning hayot tarzi, parhez va dori vositalariga rioya qilish ham davolash natijasini oshiradi.Xulosa qilib aytganda, jigar serrozini muvaffaqiyatli davolash uchun etiologik, patogenetik va simptomatik yondashuvlarni uyg‘unlashtirish zarur. Zamonaviy innovatsion muolajalar va individual davolash strategiyasi bemorlarning umr davomiyligini uzaytirish va hayot sifatini sezilarli darajada yaxshilash imkonini beradi. Shu bilan birga, jigar serrozini oldini olish va kasallikning dastlabki bosqichlarini aniqlash aholiga sog‘lom turmush tarzini targ‘ib qilish va profilaktik tekshiruvlarni kuchaytirish orqali amalga oshiriladi.

Tadqiqot natijalari: Jigar serrozining rivojlanish mexanizmi va zamonaviy davolash usullarini o‘rganish natijalari shuni ko‘rsatdiki, kasallikning etiologik omillari bemorlarning klinik holati va davolash strategiyasiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi. Virusli gepatit B va C bilan kasallangan bemorlar orasida antiviral terapiya natijasida fibroz jarayoni sekinlashganligi aniqlandi. Maxsus tadqiqotlarda interferon asosidagi va zamonaviy direkt-aktiv antivirallarni qo‘llash jigar funksiyasini yaxshilash, portal gipertenziya va assit rivojlanishini kamaytirishda samarali ekanligi ko‘rsatildi. Alkogolga bog‘liq jigar serrozida esa uzoq muddatli alkogoldan voz kechish kasallikning progressiyasini to‘xtatadi yoki sekinlashtiradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, bemorlarning 70–80% da parhezga qat’iy rioya

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

qilish va dori-darmonlar bilan qo‘llab-quvvatlash natijasida jigar funksiyasi barqarorlashadi va klinik simptomlar sezilarli darajada kamayadi. Shu bilan birga, antifibrotik va gepatoprotektor preparatlar jigar to‘qimasidagi fibroz darajasini pasaytirish va regeneratsiyani rag‘batlantirishda ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Minimal invaziv muolajalar, jumladan endoskopik davolash, qizilo‘ngach venalarining varikoz kengayishini kamaytirishda samaradorligini isbotladi.transyugulyar intrahepatik portosistemik shunt jarayonini qo‘llash portal gipertenziyani sezilarli darajada kamaytiradi va assit rivojlanish xavfini kamaytiradi. Shu bilan birga, jigar transplantatsiyasi terminal bosqichdagi bemorlarda hayot davomiyligini oshirishda eng samarali usul ekanligi statistik ma’lumotlar bilan tasdiqlangan: transplantatsiyadan keyin bemorlarning 1 yillik yashash darajasi 85–90% ga yetadi, 5 yillik ko‘rsatkich esa 70–75% ni tashkil qiladi. Shuningdek, tadqiqotlar serroz bemorlarida erta tashxis qo‘yish va individual davolash strategiyasini ishlab chiqish kasallik asoratlarini kamaytirishda muhimligini ko‘rsatdi. Elastografiya va biopsiya yordamida fibroz darajasini baholash va davolash samaradorligini monitoring qilish bemorlarning umumiy holatini yaxshilashga yordam beradi. Tadqiqot natijalari shuni ham ko‘rsatadiki, davolash bilan birga bemorning turmush tarzi, parhezga rioya qilish va dori vositalarini muntazam qabul qilishi davolash natijasini sezilarli darajada oshiradi. Natijalar umumiy holda jigar serrozining zamonaviy davolash yondashuvlari samaradorligini tasdiqlaydi va kasallik oqibatlarini kamaytirish hamda bemorlarning hayot sifatini yaxshilash uchun kompleks terapiya zarurligini ko‘rsatadi.

Xulosa

Jigar serrozi surunkali va qaytmas jarayon bo‘lib, jigar to‘qimasining fibroz bilan o‘rnashishi, portal gipertenziya va boshqa asoratlarning rivojlanishi bilan tavsiflanadi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, kasallikning etiologiyasini aniqlash va erta tashxis qo‘yish davolash samaradorligini oshiradi. Zamonaviy davolash yondashuvlari — antiviral terapiya, antifibrotik preparatlar, minimal invaziv muolajalar va jigar transplantatsiyasi — bemorlarning hayot sifatini yaxshilash va

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

umr davomiyligini uzaytirishda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, parhezga rioya qilish va hayot tarzini o‘zgartirish davolash natijasini mustahkamlashga xizmat qiladi. Kompleks yondashuv jigar serrozining oqibatlarini kamaytirishda eng samarali strategiya hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Абдуллаев Ш.А., Юнусова М.С. Jigar kasalliklari va ularni davolash metodlari. Toshkent, 2020.
2. Мирзоев Т.Х. Hepatologiya: klinik va amaliy qo‘llanma. Toshkent, 2019.
3. Karimov A., Rakhmatov B. Jigar serrozining zamonaviy diagnostikasi va davolash yondashuvlari. Tibbiyot jurnal, 2021; 3(12): 45-53.
4. World Health Organization (WHO). Global Hepatitis Report. Geneva, 2022.
5. European Association for the Study of the Liver (EASL). Clinical Practice Guidelines: Management of Chronic Liver Diseases. 2023.
6. Abdullaev N., Tursunov K. Jigar fibrozining patogenez va terapiya asoslari. Tibbiyot olimi, 2021; 7(4): 22-31.
7. Popov D., Ivanov S. Liver Cirrhosis: Modern Treatment Strategies. International Journal of Hepatology, 2022; 15(2): 101-115.
8. Ganieva F., Rasulov A. Minimal invaziv va transplantatsion yondashuvlar jigar serrozida. Tibbiyot va innovatsiya, 2022; 5(1): 12-20